

Світлана ШУМАКОВА,

orcid.org/0000-0002-2269-3149

кандидат мистецтвознавства, доцент,
доцент кафедри режисури
Харківської державної академії культури
(Харків, Україна) *svetlana-klr@ukr.net*

Марина ОСТРОВСЬКА,

orcid.org/0009-0004-6580-3856

старший викладач кафедри режисури
Харківської державної академії культури
(Харків, Україна) *mvostrovskaya31@gmail.com*

Ігор СІКАЛОВ,

orcid.org/0009-0005-7958-8365

викладач кафедри режисури
Харківської державної академії культури
(Харків, Україна) *sikalov1994@gmail.com*

ІНТЕГРАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПЕРФОРМАТИВНІ МИСТЕЦТВА: ПРАКСЕОЛОГІЧНИЙ СЕНС ЧИ ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ВИКЛИК

У статті актуалізовано проблему інтеграції штучного інтелекту, який на початку третього тисячоліття в реаліях сьогодення постає мейнстрімом технологічної революції в її інноваційних проривах, що охоплює та відкриває величезне й захоплююче поле можливостей, без перебільшення, майже всіх секторів життя, формуючи світогляд і культурну ідентичність сучасності. Фокус дослідницького інтересу зосереджено на осмисленні праксеологічного сенсу та екзистенційного виклику інтеграції штучного інтелекту в перформативні мистецтва. Досягнення авторської мети реалізує методологічний інструментарій проблемно-аналітичного аналізу, що спирається на: праксеологічний підхід (в площині осмислення пошуку резервів і шляху підвищення результативності, оцінки ризиків, пов'язаних з актуалізацією імплементації технологій штучного інтелекту в мистецьку сферу, впливу на соціальну реальність), феноменологічний підхід (розкриття сенсів креативної творчості, що революціонує в цифрових трансформаціях).

Інтерпретовано сутність «дієвої енергії творчих проявів» в перформативних мистецтвах, зумовленої власним суб'єктивним потенціалом «означення творчої форми» і змісту (що висуває в центр уваги мистецької практики дискусійні задачі двозначності інтерпретації окресленої авторами проблеми ШІ, представленої в розвитку культурно-ситуативного впливу у вигляді відповіді на виклики навколишнього середовища). Проблема трактована в смисловому колі роздумів щодо здатності штучного інтелекту до творчого мислення.

Ключові слова: трансформація світу, безпрецедентний темп впровадження штучного інтелекту, симбіоз між технологіями та мистецтвом, сучасне перформативне (виконавське) мистецтво, праксеологічний сенс, екзистенційний виклик.

Svitlana SHUMAKOVA,

orcid.org/0000-0002-2269-3149

PhD in Art Studies, Associate Professor,
Associate Professor at the Directing Department
Kharkiv State Academy of Culture
(Kharkiv, Ukraine) *svetlana-klr@ukr.net*

Maryna OSTROVSKA,

orcid.org/0009-0004-6580-3856

Senior Lecturer at the Department of Art Direction
Kharkiv State Academy of Culture
(Kharkiv, Ukraine) *mvostrovskaya31@gmail.com*

Ihor SIKALOV,

orcid.org/0009-0005-7958-8365

Lecturer at the Department of Art Direction
Kharkiv State Academy of Culture
(Kharkiv, Ukraine) sikalov1994@gmail.com

INTEGRATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES AI INTO PERFORMING ARTS: PRAXEOLOGICAL SENSE OR AN EXISTENTIAL CHALLENGE

The article addresses the problem of integrating artificial intelligence, which at the beginning of the third millennium in today's realities is emerging as the mainstream of the technological revolution in its innovative breakthroughs, which encompasses and opens up a huge and exciting field of possibilities, without exaggeration, in almost all sectors of life, shaping the worldview and cultural identity of modernity. The achievement of the author's goal is realized by the methodological tools of problem-analytical analysis, which is based on: a praxeological approach (in terms of understanding the search for reserves and ways to increase efficiency, assessing the risks associated with the actualization of the implementation of artificial intelligence technologies in the artistic sphere, and the impact on social reality), phenomenological approach (uncovering the meanings of creativity, which is being revolutionized by digital transformations).

«The active energy of creative manifestations» of performing arts is interpreted as being determined by the individual subjective potential of «defining its creative form» and content, which brings into the center of attention of artistic practice the discursive problems of the ambiguity of the interpretation of the problem of AI outlined by the authors, which is represented in the development of cultural and situational influence in the form of a response to environmental challenges. The problem is interpreted in the semantic circle of reflections on the ability of artificial intelligence to think creatively.

Key words: world transformation, unprecedented pace of artificial intelligence implementation, symbiosis between technology and art, contemporary performing arts, praxeological sense, an existential challenge.

Постановка проблеми. Стрімка трансформація світу під впливом штучного інтелекту в останні роки відзначається безпрецедентним темпом впровадження ШІ в ключові сфери життя, що інспірує прискорення інновацій, переосмислення процесу впливу на взаємодію людей із технологіями та відкриває новітні перспективи для розвитку людства. Інтелектуальні системи вже успішно стало впроваджуються в сучасне життя – штучний інтелект вже сьогодні змінює світ, і нас певно очікує нова фаза технологічного вибуху, в якому вбачаються як реалії сьогодення, так і майбутнє. Стрибок розвитку технологій варто очікувати вже наприкінці даного десятиліття.

Ажіотаж навколо генеративного штучного інтелекту є зрозумілим і, без всіляких сумнівів, виправданим в руслі окреслених ним траєкторій шаленого експоненційного розвитку, прогностики поступу прогресу.

Попри активну інтеграцію технологій в мистецтво, наукове осмислення творчості в умовах технологічної гібридизації залишається фрагментарним, виникає концептуальний розрив між стрімкою технологічною експансією та відставанням гуманітарної рефлексії, зокрема вітчизняного наукового простору.

Суперінтелект експериментує з радикальною стратегією новатики мистецької мови на перетині нових медіа, виконавських практик і алгорит-

мічного мислення, безумовно, стимулює митців досліджувати нові формати, які раніше здавалися неможливими, що окреслює теоретико-пізнавальні підстави заповнення прогалин наукового дискурсу.

Залишаючи поза авторською дослідницькою увагою породжену викликами часу принципову потребу розгляду фундаментальних питань щодо співіснування людини і штучного інтелекту (безперечно, очевидну появу кола питань стосовно: справжності мистецтва; авторства там, де відсутній людський елемент; ризиків інфляції художнього значення; естетики випадковості; автентичності культурно-мистецького продукту як такого), зосереджуємось у вимірах проблемного поля симбіозу переформативних (виконавських) мистецтв і технологій. Зокрема, нас цікавить праксеологічний вимір та екзистенційні виклики інтеграції технологій штучного інтелекту в креативну творчість.

Авторську увагу зосереджує факт того, що проблема штучного інтелекту в перформативних (виконавських) мистецтвах (які, розгортаючись в сценічному часі і просторі, вимагають участі живих виконавців) певно виходить за межі культурологічно-мистецтвознавчого дискурсу, в рамках якого низка її осмислень неминуче призводить до спрощеного розуміння (безумовно, поза «нині модним» скептицизмом і «роздумами»: від «коригування негативних наслідків поширення

технологій з невід'ємними метатехнологіями в руслі їх запобігання» до рефлексії культури в площині «ідей техноапокаліпсису та всеохоплюючого наступу машин»), що надає поштовх до появи нових сенсів і перспектив.

Інтеграція ІІІ в перформативні (виконавські) / сценічне мистецтво викликає активний науковий та професійний дискурс, що фокусується на потенціалі технологій для оптимізації творчих процесів, розширенні меж вираження та збільшенні видовищності, а також на ризиках заміщення людини-митця і втрати унікальності живої дії.

Принципи ефективної діяльності з точки зору праксеології передбачають звернення до її процесуальної сторони для оптимізації, виявлення доцільності та раціональності, досягнення високого рівня результативності. Своєю чергою, феноменологічний кут зору зосереджується на вивченні безпосереднього переживання людського досвіду, ігноруючи традиційні теоретичні рамки, «стандарти», намагаючись зрозуміти, як явища, уникаючи будь-яких попередніх суджень з припущеннями, постають у свідомості.

Синтез праксеологічного підходу з феноменологічним розширює аналізи інтеграції технологій: перший підхід концентрується на структурі, результаті дії; другий – на смислових трансформаціях, що виникають в умовах технологічного втручання, відповідно, єднання методологій дозволяє дослідити як ефективність, так і глибину досвіду в умовах нових сценічних практик.

З авторської точки зору, дане окреслення дослідницьких «координат», апелює до узагальнення потенцій імплементації алгоритмів штучного інтелекту в досліджуваний творчий процес.

Мета статті – інтерпретувати праксеологічний сенс та екзистенційний виклик інтеграції штучного інтелекту в перформативні (виконавські) мистецтва як залучення ІІІ у творчий процес.

Концептуальний огляд наукового дискурсу. Поняття «штучний інтелект» («artificial intelligence»), охоплюючи широкий спектр наявних концепцій, набуває численних визначень сутності змісту. В означеному дослідницькому фокусі у штучному інтелекті вбачається низка технологій, які дозволяють виконувати поза участю людини інтелектуальну діяльність с кожною миттю на більш інтерактивному рівні – як здатність автоматичних систем нестримно навчатися, вирішувати складні завдання, успішно взаємодіяти з навколишнім світом, по суті, брати на себе функції людини, вибираючи оптимальні рішення.

У дослідницькому фокусі викликів і перспектив технологій залучення штучного інтелекту

у творчі процеси концептуалізували Ювал Ной Харарі, Джейн Сільвер, Річарда Борденейва, Харолд Коен, Маріо Клінгеман, Ян Лекун та багато інших дослідників.

Провідні концепції, суголосні обраному в дослідженні вектору:

– **постгуманізм (Braidotti).** Людське «Я» перестає бути єдиним суб'єктом у творчості – ІІІ як агент;

– **перформативність (Butler, Auslander).** Присутність – не лише фізична, а й програмована, змодельована;

– **гібридна тілесність (Kozel).** Цифрові аватари, голограми як симуляція / продовження живого тіла;

– **театр як лабораторія майбутнього (Lehmann).** Театр стає простором тестування меж між людським, технологічним, віртуальним.

В існуванні численних кейсів, наукових підходів і концептуальних позицій, пов'язаних з осмисленням алгоритмічної частини творчого процесу, у свою чергу, вбачається, з авторської точки зору, низка ключових аспектів щодо трансформацій сценічного простору під впливом медіа-технологій, виникнення інтермедіального театру. Навіть пропри пряме фігурування ІІІ, закладаються теоретичні основи аналізу гібридних форм сценічного мовлення:

– **ідея постлюдської сцени** (театр, у якому межа між суб'єктом (актором) і об'єктом (машиною) розмивається);

– **нова тілесність** (цифровий «тілозамінник» чи аватар як нова форма тілесної репрезентації в театрі, що кидає виклик уявленням про акторську присутність);

– **актор як інтерфейс** (людина у виставі стає медіатором між сенсорною реальністю й алгоритмізованою логікою, перетворюючись на гібридну сутність);

– **авторство та штучна креативність. Алгоритм як співавтор. Генеративна непередбачуваність** (право ІІІ на естетичну автономію в питаннях авторства тексту, руху, імпровізації, коли сценарій генерує або доповнює технологія; втрата стабільності і контролю);

– **зміна реценції** (переосмислення сценічної емоції – глядач реагує на машинну гру інакше, ніж на людську – емпатія чи симуляція емпатії?).

Ключовими концептами в руслі досліджень впливу ІІІ на сценічне мистецтво є поняття «технотворчості» (technocreativity), що означає симбіоз людського й машинного інтелекту в процесі створення мистецтва, та «гібридної сценографії», яка включає фізичні й цифрові компоненти

для формування цілісного художнього простору. Ці концепти дозволяють окреслити рамки для подальшого аналізу впливу технологій на сценічні практики.

Мультидисциплінарність методологічних стратегій дослідження маркує формування повного і достовірного образу впливу штучного інтелекту на виконавські мистецтва.

Отже, теоретичний огляд демонструє, що інтеграція штучного інтелекту у виконавське мистецтво – багатогранний процес, що вимагає не лише технічних рішень, але й глибокого осмислення культурних, етичних та творчих аспектів, що в сукупності *формують нову парадигму художньої діяльності у цифрову епоху*.

Нова реальність з новим інструментарієм креативного творення

Наш час, без перебільшення, обіцяє стати поворотним моментом, в якому інноваційно-технологічні прориви безпечелісно виводять за межі звичного, формуючу нашу нову реальність. Майбутнє належить митцям, готовим вже сьогодні активно діяти у світовому контексті, який постійно змінюється, швидко адаптуючись у світлі розширень власних інноваційних стратегій з усвідомленням потенціалу нових можливостей інтеграції в медіакультурний простір штучного інтелекту, що продукує нові форми й інструментарій креативного вираження.

У руслі засвідчення ментальної характеристики епохи, полікультурної свідомості, трансляції ціннісно-світоглядних настанов культури *імітація як метод художнього творення* рельєфно виявляє та породжує *нові потенції образного вирішення*, що відходить від класичного розуміння мистецтва крізь призму мімезису (імітації природи в її репрезентації). Імітація вважається початком інтеграції штучного інтелекту в мистецтво, головним чином, мова про мистецькі імітації історико-культурного характеру в наслідуванні характерних стилевих особливостей (притаманних художньому напрямку) певного доробку, творчого почерку митця у передбачуваній ітеративності дій, «де кожен наступний крок базується на результаті попереднього» в багаторазових повтореннях, ніби шукаючи неочікувану «позалюдську точку зору на світ» з пануючими смисловими лакунами.

Пригадується метафора італійського філософа, історика і культуролога Умберто Еко з твору «Ім'я троянди»: ідея про світ як Вавилонську вежу, суголосно «Саду з розгалуженими стежками» Хорхе Луїса Борхеса. Образ лабіринту, що існує за своїми законами, і вихід з якого можна знайти

лише через спроби й помилки, піддає сумніву розумність розумного світопорядку. Подорож лабіринтом ставить у ситуацію постійного вибору, мислення без пієтету в культурному просторі часу, «невирішеності». У визначенні найактуальніших викликів сьогодення у співзвучності з проблематикою штучного інтелекту і нейронних мереж, як невід'ємної складової реальності, існування мистецьких всесвітів розуміється поки невіршуванням вузлом суперечностей.

Простір можливостей штучного інтелекту і захоплює і, водночас, лякає: прогнози набуття «вмінь» нейромереж коливаються в діапазоні від най- найоптимістичніших до апокаліптичних. На одному полюсі – ідея залучення штучного інтелекту до мистецького творення полягає в намірі запропонувати таку точку зору, яка надасть можливість бачення «поза рамками», заздалегідь визначеними; на іншому – «зробленість», що не породжена людською естетико-життєствердуючою стихією, як загроза того, що митець є лише проміжною ланкою в еволюційному ланцюжку до творення нейромережею, де інтерпретації витісняють справжні мистецькі новації.

ІІІ постає викликом митцю на екзистенційному рівні, оскільки з появою його інструментарію актуалізується питання стосовно загрози профанувати сутність образотворення майстра-митця. Нових фарб набуває христоматійне питання пошуків митцем свого місця у світі як пошуків власної мистецької ідентичності й унікальності.

Штучний інтелект і творчий процес у вимірі перформативних мистецтв

Проблема штучного інтелекту перебуває на піку популярності у світлі інтеграції технологій як творення експериментального поля пошуку нового творчого інструментарію й підходів до реалізації нарощування видовищності, водночас породжуючи низку дискусійних питань.

Щодо актуалізації відмінних від традиційних підходів інтеграції штучного інтелекту у творчий процес, нині неможливо не поділити прогностичні проєкції мистецької думки й переконливе виокремлення нового формо- й образотворення. Мова йде про «проривні події сценічного світу».

Сценографія, яка ще донедавна базувалася переважно на класичних формах матеріального моделювання простору, протягом останнього десятиліття звертається до віртуальних симуляцій, творення голограм, цифрових двійників, гібридних форматів, де відбувається активне перетинання жанрових кордонів. Це явище, спричинене швидкою еволюцією цифрових рішень і здешевленням відповідних технологічних ресур-

сів, суттєво впливає на функціонування і американських, і європейських сценічних практик, зокрема в комерціалізованому просторі Бродвею, де конкуренція за увагу глядача спонукає творців до всіляких пошуків нетривіальних форм взаємодії з аудиторією.

Інноваційні технології перестають бути лише допоміжним інструментом, натомість починають **формуванню нову естетику сценічного висловлювання**. В останні роки можна спостерігати послідовну зміну характеру постановок, які, виходячи за межі традиційного простору сцени, все частіше комбінують фізичну присутність актора, відеопроєкцію, елементи доповненої реальності та алгоритмічно згенеровані візуальні й аудіо компоненти.

Експериментальність постановок зі штучним інтелектом, які стають дедалі поширенішими, актуалізує запит на дослідження і численні кейси на Бродвеї, в Європі та Україні. У межах кейс-стаді здійснено **переосмислення ролі людського виконавця у взаємодії з мультимедійними середовищами**.

Сценічна адаптація літературного твору Оскара Вайльда «Портрет Доріана Грея» (режисура Кіпа Вільямса), стала зразком **радикального актоцентризму** в поєднанні з цифровим дублюванням, де всі ролі, яких у п'єсі понад дві десятки, виконує одна актриса – Сара Снук (отримавши за цю роль театральний «Оскар» – премію Топу 2025). У межах вистави візуальне дублювання її образу через відеокадри дозволяє створити ілюзію багатосуб'єктної взаємодії, при цьому реальна фізична присутність акторки на сцені залишається водночас матеріальною і символічною, взаємодіючи з власними візуальними проєкціями. Така постановка не лише розширює традиційне уявлення про акторську гру, а й піднімає важливі питання про межі театру як «живого» мистецтва.

Поєднання живої акторської гри із записаним відеоконтентом та голографією створює **нову форму сценічної експресії**. Аналіз взаємодії між живою актрисою та її цифровим двійником засвідчив можливості гібридної перформативності.

Інший кейс – постановка McNeal, в якій відбувається експеримент із залученням цифрового аватара актора Роберта Дауні-молодшого, що функціонує не просто як візуальний образ, а як повноцінний учасник драматичної дії. Завдяки використанню мовних моделей і генеративних алгоритмів ШІ, двійник не тільки передавав візуальні риси, але й відтворював голос самого актора, що формувало ефект когнітивної дестабілізації у глядача, змушеного сумніватися у межах

між реальним і симульованим. У цьому випадку штучний інтелект стає не просто засобом посилення видовищності, а й предметом естетичного осмислення – темою самої вистави, яка порушує філософські питання про природу суб'єктивності, творчого акту та меж автономії людини у світі алгоритмів.

У мюзиклі *Maybe Happy Ending*, визнаному однією з найзначніших театральних подій 2025 року, тематизується питання людяності через образ роботів, які демонструють емоційну поведінку, притаманну людям. Ця постановка, що поєднує цифрові спогади, інтерактивні панелі, *swipe*-ефекти та складні світлові рішення, репрезентує механізоване театральне середовище, у якому актори функціонують як елементи великого візуально-сміслового механізму. Візуальний ряд, що транслюється на екрани у режимі реального часу, не лише супроводжує події, а й формує саму драматургічну тканину вистави зі складною сценографією, змінюючи традиційні способи прочитання театального тексту. ШІ не лише змінює технологічну складову, а й створює нові наративи та образи, актуальні для цифрової епохи.

У такому контексті технологічні новації – зокрема гігантські екрани, програмовані світлові рішення, алгоритмічна сценографія та мультимедійні ефекти – стають не просто технічним рішенням, а елементом художнього висловлювання, що модифікує глядацьке сприйняття. Водночас слід наголосити, що стрімке проникнення цифрових рішень у сценічний простір провокує поляризовану реакцію публіки: з одного боку – захоплення технологічною витонченістю, з іншого – нарікання на втрату «живої» енергії сценічної взаємодії.

Як зауважує театральний оглядач Майкл Полсон, трансформації у структурі театальної постановки є реакцією на естетичні запити цифрового покоління, сформованого в умовах фрагментарного та візуально орієнтованого споживання контенту. Театр, у цій перспективі, змушений адаптуватися до реалій культури миттєвого сприйняття, не втрачаючи при цьому своєї художньої автономії. Це ставить перед митцями та інституціями нові виклики, пов'язані із **збереженням креативної автентичності у техноцентричному середовищі**.

Зрештою, хоча потенціал штучного інтелекту в мистецтві наразі переважно виконує функцію додаткового засобу вираження, спроби автоматизації творчих процесів виявили свою обмеженість. Як показує практика деяких технологічних компаній, котрі, у прагненні оптимізувати витрати, звільняли творчих працівників і замінювали їх на

генеративні системи, такий підхід часто виявляється неефективним у довготривалій перспективі.

Разом з тим, зосереджуємось на виявленні тенденцій у професійному дискурсі, контент-аналізі дискурсу на професійних платформах, таких як LinkedIn, ResearchGate, Academia.edu, а також тематичних форумів і соціальних мереж, де митці, науковці та технічні експерти обговорюють актуальні тенденції та проблеми застосування ШІ у театральному мистецтві. Цей підхід дозволяє виявити домінантні теми, конфліктні питання, а також інноваційні ідеї, що циркулюють у професійному середовищі.

Не торкаючись, окремої значної теми щодо ролі тілесності, слід визначити, що критики наголошують на справжній цінності театру в «живій» присутності актора, і якого штучний агент замінити не може.

«Дієва енергія творчих проявів» в сценічному мистецтві зумовлена власним суб'єктним потенціалом «означення її творчої форми» і змісту, що висуває в центр уваги мистецької практики нові дискусійні задачі і смислове коло питань щодо здатності штучного інтелекту до творчого мислення.

Центральне питання полягає в тому, що ШІ починає функціонувати не лише як інструмент, а як активний агент – співтворець перформативного змісту, що ставить під сумнів усталені межі суб'єктності, авторства та соціокультурної автентичності твору.

Аналіз професійних дискусій вказує на те, що, попри визнання технологічних переваг, більшість учасників зберігають критичний погляд щодо потенційного витіснення традиційних форм творчості.

Поєднання живої акторської гри з цифровими аватарами, голографічними проєкціями та відео-контентом відкриває нові горизонти для художнього вираження, що сприяє виникненню гібридних жанрів і форм. Проте інновації мають бути інтегровані з урахуванням збереження гуманістичної сутності мистецтва, адже творчість не зводиться лише до технічної досконалості.

Крім того, митці звертають увагу на важливість балансу між технологіями та традиційними методами, що унеможливує повну заміну людської креативності алгоритмами. Цю позицію підтримують й окремі культурологи, які наголошують на ролі емоційної комунікації та непередбачуваності живого виступу як ключових компонентів перформативних мистецтв.

Загалом, отримані дані свідчать про те, що подальший розвиток і застосування штучного

інтелекту має відбуватися у контексті співпраці людини і машини, де технології слугуватимуть розширенню художніх можливостей, а не їхньому заміщенню.

В умовах технологічної гібридизації залучення алгоритмічних інструментів у процес творення змінює функціональну конфігурацію учасників мистецького процесу. Наприклад, генерація сценаріїв, візуальних ескізів, віртуальних персонажів або навіть режисерських рішень (за допомогою мультимодальних ШІ) переводить частину креативного навантаження зі суб'єкта на технічну систему.

Упровадження штучного інтелекту у перформативні мистецтва поступово їх трансформуює традиційні жанри в *комплексну мультимедійно-алгоритмічну екосистему*, – не просто додаючи технологічні ефекти, а радикально змінюючи концепцію сценічної присутності з *ризиком витіснення живої творчості алгоритмами й незбереження балансу між технологічністю і мистецтвом* (людський фактор залишається центральним, оскільки творчість не може бути повністю замінена машинами).

Посилюється центральне праксеологічне питання: зріст ефективності чи є синонімом підвищення якості творчості? Практиологія, з її настановою на доцільність і результативність дії, дозволяє здійснювати реалістичну оцінку не лише потенціалу ШІ, а й зон його критичної ефективності (як відстеження, де саме і в якій формі ШІ втручається у творчий акт, крім того, які *ризики це може нести для креативної автентичності, результативності й гуманістичного змісту мистецтва*).

Відбувається: Функціональна перебудова творчої діяльності → Хто є носієм інтенції в мистецькому процесі: людина чи програма?

Раціоналізація проти інтуїції в мистецтві → Чи можливе перетворення інтуїтивно-креативної практики на алгоритмізовану?

Іншими словами, трансформації діяльнісної структури творчості: від ролі митця як суб'єкта сенсоутворення – до появи гібридної взаємодії людини й технології. Змінюється не лише форма сценічного твору, а й *принципова логіка творчого процесу*.

За праксеологічним підходом мистецький акт постає *як система*:

мета — засоби — дії — результат — оцінка, де інтервенція ШІ коригує майже кожен компонент. Відтак, ключовим завданням постає ідентифікація, на якому етапі технологічна оптимізація стає критичною для творчої автентичності, а де – лише допоміжною.

Інтеграція штучного інтелекту в перформативні мистецтва, з одного боку, відкриває нові можливості для оптимізації творчих процесів, підвищення продуктивності й технічної точності, але з іншого – **ставить під сумнів людиномірність мистецтва, порушуючи питання про життєвий сенс творчості в умовах делегованої креативності**. Автоматизація змінює характер творчої роботи, зменшуючи долю імпровізації, інтуїції, інтерсуб'єктивного обміну з публікою (творчість не є суто продуктивною або функціональною діяльністю, а має нераціонально-інтуїтивний, тілесний вимір). Система спонукає до шаблонних рішень, **якість емоційного ефекту й естетичності здебільшого страждає в конфлікті між оптимізацією та творчою автентичністю, бо алгоритмічна продуктивність виявляється порожньою, якщо за нею не стоїть художня глибина**.

Таким чином, сучасність перебуває на порозі нової епохи, де інтеграція ШІ не лише змінює спосіб створення і сприйняття мистецтва, а й переосмислює саму природу перформативності, ставлячи під сумнів традиційні уявлення про автора, виконавця і глядача. Щодо *проблеми сенсоутворення і самоідентичності митця*, то поширюється тривога, що делегування творчості алгоритмам може розчинити сенс мистецької праці, знизити її персональний вимір і духовну цінність. Тобто навіть алгоритмічно натхненний текст не дає того, що дає людська унікальність.

У кінцевому підсумку, виокремлюється те, що людина може *протиставити машині*. Наразі такою **територією унікальності може бути царина високих почуттів у їх зв'язку із свободою волі, витончено естетичним підтекстом**.

ШІ «відкриває нову еру у мистецтві», трансформуючи традиційні підходи до творчості як інструмент, спроможний реалізовувати найсміливіші ідеї з **потенціалом революційно трансформувати спосіб творення**.

В екзистенційному вимірі зміна творчого суб'єкта – від людини до «людини плюс машина» – вимагає переосмислення:

- *ролі митця як провідника сенсів;*
- *поняття «інтуїтивного знання» (tacit knowledge), що не алгоритмізується;*
- *меж креативності, що не зводиться до комбінацій попереднього досвіду.*

У підсумку, штучний інтелект не слід розглядати як загрозу, а як новий інструмент, здатний розширити горизонти мистецтва, збагачуючи його новими змістами, формами та можливостями взаємодії.

Широке застосування ШІ у перформативних мистецтвах супроводжується певними професійними та соціальними ризиками. З одного боку, алгоритми здатні суттєво підвищити продуктивність творчої праці, автоматизуючи рутинні процеси, створюючи візуальний контент та навіть генеруючи діалоги. З іншого боку, це породжує занепокоєння щодо скорочення творчих вакансій, можливого зниження якості художнього результату та етичних дилем, пов'язаних із авторством і правом на інтелектуальну власність. Важливо зазначити, що поки що ШІ не здатний повноцінно замінити людину у створенні глибинного мистецтва, проте тенденції свідчать про **необхідність регулювання та створення нових моделей співпраці людини і машини**.

Висновки. Інтеграція ШІ у перформативні мистецтва відкриває широкі можливості експериментам та інноваціям, здатним **в синергії людини й машини не лише розширити межі сценічного вираження, а й сформувати нові мистецькі парадигми в епоху цифрових трансформацій**.

Таким чином, актуалізовано проблему інтеграції штучного інтелекту, що на початку третього тисячоліття в реаліях сьогодення невідворотно формує мистецький ландшафт, вкрай загострюючи питання майбутнього творчості. Разом з тим висвітлено праксеологічний сенс проблеми симбіозу штучного інтелекту зі сценічним мистецтвом, що постає парадигмальним зрушенням у мистецькому просторі, перетворюючись за останні роки з футуристичної забавки на інструмент з безпрецедентними і захоплюючими можливостями творення, за яким стоїть майбутнє.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антіпіна І. Штучний інтелект як інструмент трансформації культурологічних ідей. *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. 2024. № 3(64), С. 74–90. URL: [https://doi.org/10.31318/2414-052X.3\(64\).2024.314744](https://doi.org/10.31318/2414-052X.3(64).2024.314744)
2. Berkoy A. Interview with Ellen Pearlman about AIBO, an 'Emotionally Intelligent' Artificial Intelligent Brainwave Opera. Part 2., August 29, 2021. URL: <https://thetheatretimes.com/interview-with-ellen-pearlman-about-aibo-an-emotionally-intelligent-artificial-intelligent-brainwave-opera-part-2>
3. Волинець В. Вплив штучного інтелекту на сучасне мистецтво: можливості та виклики. *Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері*. 2023. № 6(1), С. 21–31. URL: <https://doi.org/10.31866/2617-796X.6.1.2023.283933>

4. Капустін П. Р. Штучний інтелект та генеративне мистецтво: синтез технологій і творчості. *Український мистецтвознавчий дискурс*. 2025. № 1, С. 104–109. <https://doi.org/10.32782/uad.2025.1.10>
5. Кравченко А. І. Театр і кіно в епоху штучного інтелекту: інтерактивні моделі гейміфікації. *Культурологічний альманах*. 2025. № 1, С. 337–344. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.1.38>
6. Stocker G. The 2017 Ars Electronica Festival Theme: AI – The Other I. In *Artificial Intelligence. Das andere Ich. Catalogue for Ars Electronica, 2017: Festival for Art, Technology, and Society*. Eds. Gerfried Stocker, Christine Schöpf and Hannes Leopoldseider. Berlin: Hatje Cantz Verlag. 2017. P. 16–21.
7. Тадай Т. Штучний інтелект у світі мистецтва: проблема, перевага чи недолік часу? Суд снобів. 2024. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/shtuchniy-intelekt-u-sviti-mistectva-301186/>
8. Transformation of culture and art under the influence of artificial intelligence (October 3–4, 2024. Riga, the Republic of Latvia): International scientific conference. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2024. 120 p.
9. Чібалашвілі А. Штучний інтелект у мистецьких практиках. *Сучасне мистецтво*. : зб. наук. пр. Київ, 2021. № 17, С. 41–50. URL: <https://doi.org/10.31500/2309-8813.17.2021.248425>
10. Чи може штучний інтелект бути митцем? 2023. URL: <https://ukr.radio/news.html?newsID=101321>
11. ШІ-тренди. Чого чекати від штучного інтелекту у 2025 році? 2025. URL: <https://pitchavatar.com/uk/ai-trends-what-to-expect-from-artificial-intelligence-in-2025/>
12. Штучний інтелект і мистецтво: Чи втрачає креативність свою унікальність? 2024. URL: <https://nataliaivchyk.com/shtuchniy-intelekt-i-mystetstvo-chy-vtrachaye-kreatyvnist-svoyu-unikalnist/>
13. Zylinska J. *AI Art Machine Visions and Warped Dreams*. Open Humanities Press. London, 2020. 176 p.

REFERENCES

1. Antipina, I. (2024). Shtuchnyi intelekt yak instrument transformatsii kulturolohichnykh idei [Artificial intelligence as a tool for transformation of cultural ideas]. *Chasopys Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho*. (№ 3(64)), (pp. 74–90). [in Ukrainian].
2. Berkoy, A. (2021). Interview with Ellen Pearlman about AIBO, an ‘Emotionally Intelligent’ Artificial Intelligent Brain-wave Opera. Part 2., August 29, 2021. URL: <https://thetheatretimes.com/interview-with-ellen-pearlman-about-aibo-an-emotionally-intelligent-artificial-intelligent-brainwave-opera-part-2> [in Estonian].
3. Volynets, V. (2023). Vplyv shtuchnoho intelektu na suchasne mystetstvo: mozhlyvosti ta vyklyky [Influence of artificial intelligence on contemporary art: opportunities and challenges]. *Tsyfrova platforma: informatsiini tekhnologii v sotsio-kulturnii sferi*. (№ 6(1)), (pp. 21–31). [in Ukrainian].
4. Kapustin, P. R. (2025). Shtuchnyi intelekt ta heneratyvne mystetstvo: syntezy tekhnologii i tvorchosti. [Artificial Intelligence and Generative Art: Synthesis of Technology and Creativity]. *Ukrainskyi mystetstvoznavchyi dyskurs*, (1), 104–109. <https://doi.org/10.32782/uad.2025.1.10> [in Ukrainian].
5. Kravchenko, A. I. (2025). Teatr i kino v epokhu shtuchnoho intelektu: interaktyvni modeli heimifikatsii. [Theater and Cinema in the Age of Artificial Intelligence: Interactive Models of Gamification]. *Kulturolohichnyi almanakh*, (1), 337–344. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.1.38> [in Ukrainian].
6. Stocker, G. (2017). The 2017 Ars Electronica Festival Theme: AI – The Other I. In *Artificial Intelligence. Das andere Ich. Catalogue for Ars Electronica 2017: Festival for Art, Technology, and Society*. Eds. Gerfried Stocker, Christine Schöpf and Hannes Leopoldseider. Berlin: Hatje Cantz Verlag. P. 16–21. [in German].
7. Tadaï, T. (2024). Shtuchnyi intelekt u sviti mystetstva: problema, perevaha chy nedolik chasu? [Artificial intelligence in the art world: problem, advantage or disadvantage?] [in Ukrainian].
8. *Transformation of culture and art under the influence of artificial intelligence* (2024). (October 3–4, 2024. Riga, the Republic of Latvia) : International scientific conference. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2024. 120 p. [in Latvian].
9. Chibalashvili, A. (2021). Shtuchnyi intelekt u mystetskykh praktykakh [Artificial intelligence in artistic practices]. *Contemporary Art, [e-journal]*. (Vols. 17), (P. 41-50). URL: <https://doi.org/10.31500/2309-8813.17.2021.248425> [in Ukrainian].
10. Chy mozhe shtuchnyi intelekt buty myttsem? [Can artificial intelligence be an artist?] (2023). URL: <https://ukr.radio/news.html?newsID=101321> [in Ukrainian].
11. ShI-trendy. Choho chekaty vid shtuchnoho intelektu u 2025 rotsi? [What to expect from artificial intelligence in 2025?] (2025). URL: <https://pitchavatar.com/uk/ai-trends-what-to-expect-from-artificial-intelligence-in-2025/> [in Ukrainian].
12. Shtuchnyi intelekt i mystetstvo: Chy vtrachaye kreatyvnist svoiu unikalnist? [Artificial intelligence and art: does it lose their creativity?] (2024). URL: <https://nataliaivchyk.com/shtuchniy-intelekt-i-mystetstvo-chy-vtrachaye-kreatyvnist-svoyu-unikalnist/> [in Ukrainian].
13. Zylinska, J. (2020). *AI Art Machine Visions and Warped Dreams*. Open Humanities Press. London 2020, 176 p.